

Forskningsprocesser och öppenhetens politik

maj 19th, 2011 av Martin Berg - [Nya medier](#), [Politik - Redigera](#)

I går samtalande jag med en universitetskollega om möjligheterna att använda sociala kanaler i forskningsprocessen. Jag berättade med stor entusiasm om hur jag förstår *sociologerna.se* som en möjlig plattform för att främja en popularisering av det sociologiska tänkandet samtidigt som det blir möjligt att härigenom låta forskare ge en inblick i en pågående forskningsprocess. Så långt möttes jag av positiva kommentarer och min kollega tycktes vara överens med mig om att detta var en god idé. När jag därefter berättade att jag kontinuerligt låter publicera ofärdiga kapitelutkast till min kommande bok möttes jag däremot av en stor förvåning (projektet har i korthet presenterats i ett tidigare [inlägg](#)). Min kollega såg frågande ut och tyckte sig vara tvungen att kontrollera att jag verkligen menade vad jag sade: "du lägger alltså ut ofärdiga texter på nätet... som folk kan läsa... innan de är klara?"

Kollegan hade förstått saken helt rätt och blev än mer förvånad eller kanske förfärad när jag berättade att det första [kapitlet](#) under snart fyra månader hade mer än 1500 läsare. Troligtvis har inte alla dessa människor läst kapitlet ingående men trots allt så har jag gett en möjlighet att synliggöra det jag håller på med och detta har i sin tur lett till att jag på olika sätt fått kommentarer och annan typ av uppmärksamhet. Att på detta sätt dela med sig av en ofärdig text för att låta en bredare publik få insyn i skrivprocessen och bidra med kommentarer, tankar och reflektioner är givetvis en aning otäckt men samtidigt spännande. Det är dock något som är radikalt annorlunda än gängse arbetssätt inom akademien där en text, innan det att den publiceras, ofta genomgår seminariebehandling vid ett eller flera tillfällen, i många fall blir bedömd av ett antal anonyma "referees", den kommenteras av redaktörer för att sedan omarbetas och slutligen publiceras. Det kräver ingen större intellektuell ansträngning för att förstå att detta är en tidskrävande process som, med tanke på alla de moment och instanser som ska passeras innan produkten är färdig att visas upp, tillskriver texten som sådan en särskild betydelse.

Lyckligtvis är det idag inte många forskare som idag ser skrivandet som en process av intellektuell magi som slutligen utmynnar i förlösandet av en monografi som inte bara är att betrakta som ett livsverk utan därtill gärna något esoteriskt och djupt intellektuellt som är ogenomträngligt för det stora flertalet. För mig framstår detta sätt att tänka som främmande, även om jag kan dra mig till minnes hur jag hade likartade tankegångar då jag skrev min [doktorsavhandling](#). Under de år jag ägnade åt att arbeta med den befann jag mig långt ner i den akademiska hierarkin och det var en position som var förknippad med ett konstant flöde av konflikter och seniora forskares begär att definiera vad sociologi är eller inte är. Lyckligtvis är den tiden i mitt liv ett minne blott och jag har nu fått tillfälle att fundera över den problematik som är vidhäftad stora delar av akademien och gängse arbetssätt i forskarvärlden.

Min kollegas frågande blick då jag berättade om hur jag publicerar ofärdiga kapitelutkast på nätet är egentligen inte särskilt anmärkningsvärd eftersom det sätt på vilket jag har valt att arbeta skiljer sig så fundamentalt från vad som annars uppfattas som rimligt eller kanske till och med tänkbart. Min uppfattning är att det inte på något sätt är vulgärt att låta vetenskapliga publikationer rikta sig till en bredare läsekrets eller att det skulle vara felaktigt att göra forskningsprocessen till föremål för diskussion. Tvärtom kan det bidra med andra vinklingar på tänkandet och skapa nya förutsättningar för att låta forskningen spridas. Med ett skämtsamt allvar brukar det inom akademien talas om att en doktorsavhandling i bästa fall läses av fem personer; handledare, opponent och betygsnämnd. När akademiskt orienterade böcker publiceras är det inte ovanligt att den första upplagan uppgår till ungefär 1000-1500 exemplar som ibland men definitivt inte alltid lyckas bli sålda. Kanske är det en fråga om dålig marknadsföring eller att forskare låter sina resultat och resonemang kläs i en så pass invecklad språkdräkt att enbart ett fåtal, med stor ansträngning, har möjlighet att förstå vad texterna i fråga syftar till och vad de har att berätta. Det finns inget att förlora på att sträva efter en öppenhet i forskningsprocessen och inte minst gäller detta den forskning som är offentligt finansierad. I det avseendet tangerar den här typen av frågor forskningspolitiska domäner och det är något jag tycker bör välkomnas eftersom forskning i något avseende måste dammas av och få smaka på den friska luften utanför universitetsinstitutionernas korridorer (en fråga som nyligen lyftes i [Dagens Nyheter](#)).

Troligtvis trampar jag på många tår genom att föra fram dessa synpunkter men att sträva efter en öppenhet är avgörande för att forskning ska vara berättigad och för att den inte enbart ska utgöra medel för att vandra vidare i det akademiska meriteringssystemet. Det finns ett sociologiskt "sug" i världen utanför akademien och sociologer har stora möjligheter att bidra till en värld där andra frågor ställs och andra teman än vad som idag är mainstream uppmärksammas. För att så göra krävs det dock att forskare är villiga att diskutera sin forskning och att släppa in andra röster i den pågående forskningsprocessen. Kanske bär det med sig en

möjlighet att akademiskt orienterade texter blir lästa och att forskare blir eftertraktade i såväl det offentliga samtalet som i det privata näringslivet. Kanske finns det här en möjlig väg att gå för att nyansera de diskussioner som annars förs bland koketterande kulturjournalister, självutnämnda experter och politiska talespersoner som vältrar sig i plattityder och tråkigt utformade retoriska modeller. Kanske finns det här en möjlighet att hur forskningsprocessen ofta är en fråga om att göra fel, resonera, diskutera, tänka om och slutligen (förhoppningsvis) göra rätt.

Det må vara hänt att mitt sätt att arbeta fullständigt värdelöst men utan att försöka förändra gängse arbetssätt och att slita sig ur de bojar som akademien många gånger sätter upp så går det inte att veta om det leder till framgång eller fall. Av den anledningen ser jag detta som ett experiment som, utan att veta vad det slutligen resulterar i, än så länge förefaller vara både framgångsrikt och roligt. Det är också i detta sammanhang som jag vill placera *sociologerna.se* eftersom det här finns en möjlighet att dela med sig av och diskutera pågående forskning och sociologiska betraktelser som på ett eller annat sätt relaterar till och emanerar ur de involverade forskarnas vardag och forskningsintressen. Att arbeta på det sättet blir en fråga om att upplösa eller åtminstone problematisera gränsen mellan forskningsprocess och forskningskommunikation vilket i sin tur ställer krav på forskaren att röra sig bortom den specialiserade begreppsapparat som annars utgör hennes eller hans främsta arbetsredskap. Ett sådant arbete kräver i vissa avseenden tid och energi men kan samtidigt fungera som ett viktigt instrument för att låta tänkandet ta nya vägar och för att på ett eller annat sätt upprätta relationer till läsare redan i ett tidigt skede.

För närvarande håller jag på att sammanställa ytterligare ett kapitelutkast som inom kort kommer att publiceras på [scribd.com](https://www.scribd.com). När det sker kommer jag också att skapa en sida på *sociologerna.se* där bokens samtliga kapitel så småningom kommer att samlas. Du är givetvis välkommen att läsa och säga vad du tycker och tänker om det jag gör.